

Populatie, vangst en veiling van de grijze noordzeegarnaal

Nederlandse kapers op de Belgische (garnalen)kust

Sean Commeyne • Bachelor logistiek, Hogeschool VIVES - Kortrijk
Jan-Bart Van In • Hoofdredacteur

De Belgische vissersvloot vist jaarlijks amper 1 % van het totale gevangen volume aan noordzeegarnalen. Ze speelt dus maar een marginale rol in de aanvoer van deze 'kaviaar van de Noordzee'. Bovendien neemt het aantal Belgische garnalenvissers af, net als de hele vissersvloot. De Oostendse vismijn trekt het gros van de bescheiden Belgische garnalenvuist naar zich toe. De rol van Zeebrugge in de garnalenvuist is sinds 2010 uitgedoofd. 'Zeebrugse garnalen' zijn dus eigenlijk een mythe geworden - of een marketingpraatje?

Het hele jaar kun je grijze noordzeegarnalen vangen. In het eigenlijke vangstseizoen, van september tot eind november, is 'de vuist' het grootst.

Dat is goed te zien in **Grafiek 1**. In die piekperiode vangen niet alleen de Belgische kustvissers garnalen, ook hun collega's van de Eurokotters doen dit. Eurokotters zijn vissersschepen die maar voor 25 % van het jaar op de Crangon crangon vissen (zie verder).

De meeste garnalenvissers blijven amper één nacht op zee. Garnalen zijn dus bij uitstek verse natuurproducten. Je herkent ze aan hun glanzende, gladde schaal. Die wordt dof en ruwer naarmate de garnaal haar versheid verliest. Verse garnaal ruikt dan ook naar de zee: fris en ziltig. Na een

paar dagen begint de Crangon crangon geleidelijk aan dof te ruiken en krijgt hij een ammoniakgeur.

Geen schaarste (?) of ecologische bezwaren

In tegenstelling tot vele andere vissoorten heeft de garnaal nog geen last van overbevissing. Een rapport uit 2011 van het IMARES-instituut uit Wageningen stelt dat mogelijk 15 tot 55 % van het aanwezige volwassen garnalenvuist (= minstens 5 cm groot) in de hele Noordzee wordt bevist. In dat rapport wordt de volwassen garnalenvuist geraamd tussen de 54.000 en 208.000 ton per jaar. Een meer recente studie van het International Council for the Exploration of the Sea

(ICES) en meer bepaald de Working Group on Crangon Fisheries and Life History (WGCRAN) met cijfers over 2014, gaat uit van een jaarlijks natuurlijk potentieel van 76.000 ton grijze garnalen. Als dat klopt, dan is het percentage gevangen garnalen (circa 35.000 ton per jaar) opgeklommen tot 46 % van de totale voorraad (Zie tabel 1).

Het onderzoek naar de evolutie van de garnalenvuist in de Noordzee zal in de komende jaren nog worden verfijnd. De Europese Unie voorziet geen quota. Er mag dus - tot nader order - ongelimiteerd worden gevangen op de noordzeegarnalen. Wat wel speelt is een migratie-effect door de opwarming van de aarde.

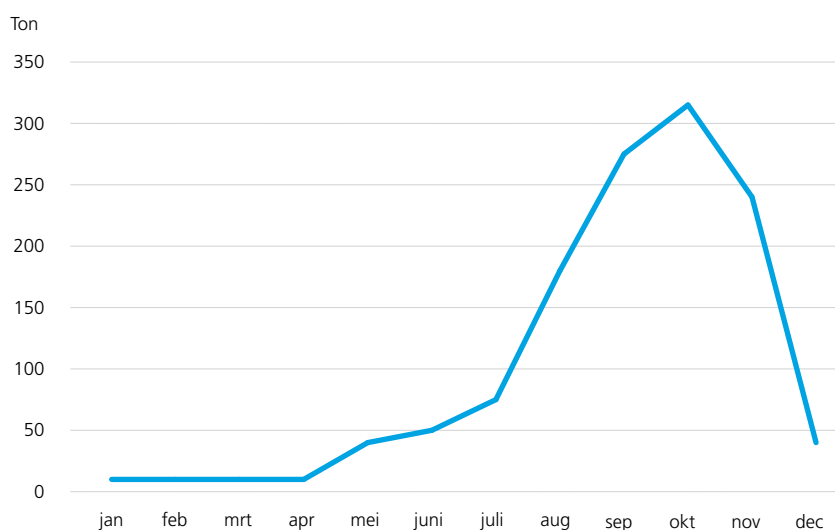
Natuurorganisaties als het Wereld Natuur Fonds en Stichting De Noordzee geven de noordzeegarnaal tot op heden een positieve evaluatie omdat de soort niet wordt bedreigd en betrekkelijk ongevoelig is voor vangst. Enkel de bijvangst die het gevolg is van sommige klassieke vismethoden krijgt een ongunstige evaluatie.

Oranjevloot kampioen

In 2013 werd in heel Europa zo'n 35.000 ton grijze noordzeegarnalen gevangen. Dit gebeurde door een vloot van circa 560 vissersschepen, verspreid over 9 landen. Meer recente cijfers waren bij het afsluiten van dit themanummer nog niet beschikbaar bij Eurostat.

Grafiek 1

Vangstperiode van de grijze noordzeegarnaal

BRON: Aanvoer en besomming: De Belgische zeevisserij; Departement Landbouw & visserij. Statbel.

Tabel 1

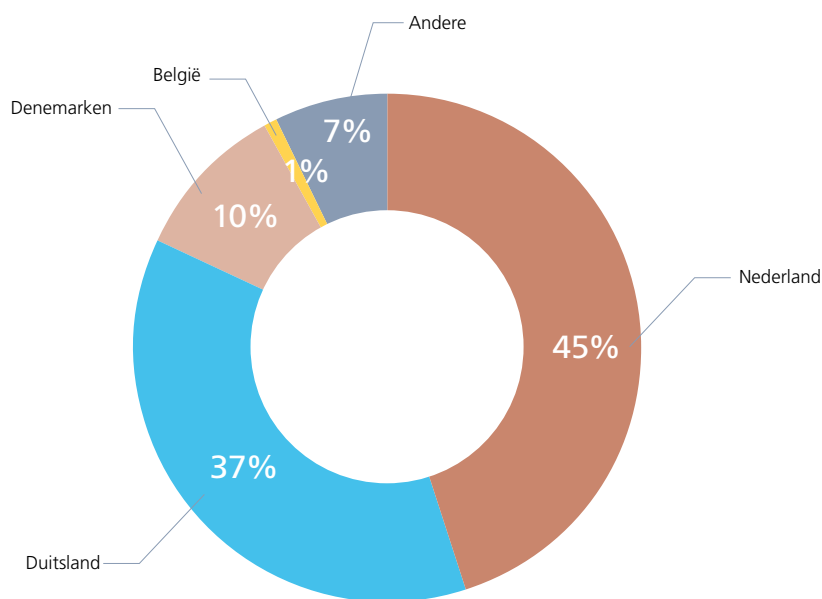
Totaal gevangen grijze noordzeegarnalen in het hele vangstgebied in ton voor de periode 2007-2013

Land	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Nederland	15.475	11.907	13.296	14.044	15.127	10.873	8.718
Duitsland	12.592	13.930	14.197	15.186	14.011	13.751	12.292
Denemarken	3.476	4.219	4.828	4.570	4.808	6.116	9.306
België	483	245	328	611	443	266	200
Andere	2.392	2.410	1.806	2.351	2.604	2.245	2.781
Italië	67	115	119	84	57	36	26
Griekenland	1.142	1.040	1.027	920	1.011	1.211	1.216
Groot-Brittannië	859	926	377	914	1.063	872	1.392
Frankrijk	296	310	260	397	416	86	68
Spanje	28	19	23	36	57	40	79
TOTAAL	34.418	32.711	34.455	36.762	36.993	33.251	33.297

BRON: Eurostat

Grafiek 2

Aandeel van de respectievelijke landen in de vangst van de grijze noordzeegarnaal (in %)

BRON: Aanvoer en besomming: De Belgische zeevisserij; Departement Landbouw & visserij. Statbel.

Tabel 1 toont dat de garnalenvangst in het hele vangstgebied de jongste tien jaar vrij stabiel bleef, rond de 35 miljoen kilo. Alleen bij de Nederlandse vissersvloot is er een opwaartse trend, met een piek van meer dan 15.000 ton opgeviste garnalen in 2013. In de overige landen stagneert deze primaire economische activiteit. Dat is merkwaardig omdat de vraag naar de grijze noordzeegarnaal als culinaire lekkernij toch in de lift zit.

Grafiek 2 toont de krachtverhoudingen tussen de diverse landen die participeren aan de garnalenvangst. De gretigste garnaalvissers zijn **de Nederlanders met 45 %** van de vangst en de Duitsers met 37 %. De noordzeegarnaal behoort dan ook, zowel voor de Nederlandse als de Duitse vloot, tot de top vijf (in termen van opbrengst) van de meest gevangen vissoorten. Als derde in de rij volgt Denemarken met 10 % van het

opgehaalde volume. De top 3, Nederland, Duitsland en Denemarken, is samen goed voor 95 % van de garnalenvisserij.

België, het land dat het meeste garnalen consumeert (*zie verder in artikel 4*), is zelf maar een lilliputter in de globale 'jacht' op de grijze noordzeegarnaal. Ons marktaandeel in de aanvoer bedraagt maar een kleine **1 %** van het totaal. In 2013 ging dat over **483 ton** aangevoerde garnalen door de Belgische vissersvloot, op een totaal van 34.418 ton.

Zelfs Griekenland, dat helemaal niet wordt gepercipieerd als een noordzeegarnaal-land, 'oogst' jaarlijks het drievoudige van wat onze vloot binnenrijft.

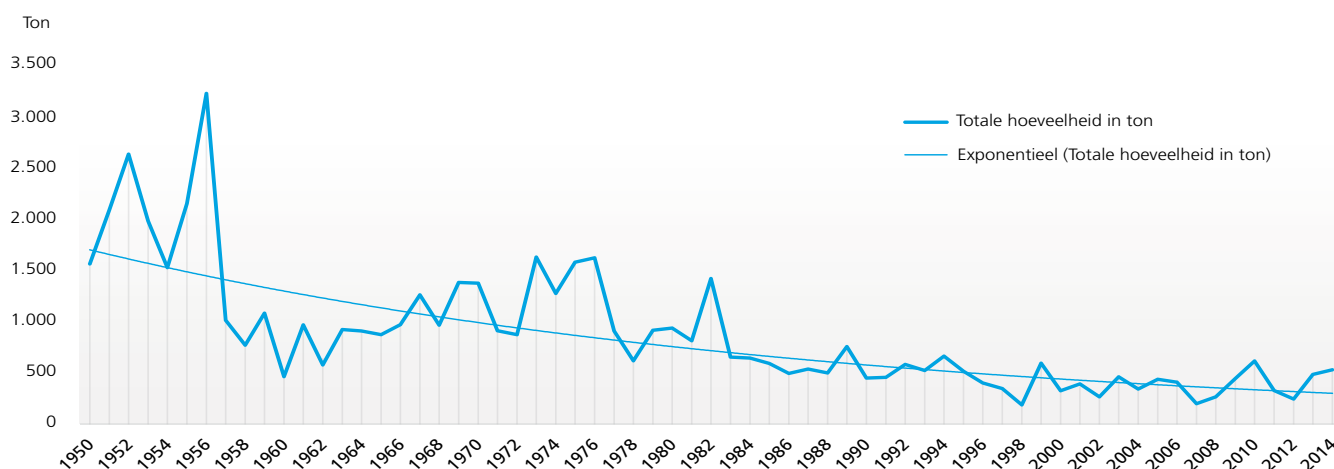
Het pietluttige Belgische volume staat in groot contrast met de grote kwantiteit aan (elders aangelande en in Marokko gepelde) garnalen die wij invoeren voor onze consumptie. Grijze garnalen behoren binnen de Belgische visserij (in tegenstelling tot Nederland en Denemarken) niet tot de vijf meest gevangen vissoorten. Ze vertegenwoordigen maar 2 tot 3 % van de totale visaanvoer uitgedrukt in volume (= kg) en 1,5 tot 4 % van de totale aanvoer uitgedrukt in euro.

Belgische aanvoer in de verdrukking

In **grafiek 3** zoomen we verder in op het **Belgisch aandeel** in de garnalenvangst. De grafiek toont de aanvoer door de Belgische vissersvloot zoals die evolueerde tussen 1950 en 2013. Het aangevoerde volume toont grote schommelingen en bedroeg bijvoorbeeld in 2010, met 611 ton, bijna het drievoudige van de vangst in 2008 (toen 266 ton). Als we de evolutie op langere termijn bekijken, dan stellen we vast dat de aanvoer van de jongste 20 jaar behoorlijk **onder** het peil ligt van de periode daarvoor. Het volume decimeerde van 1.500 ton in het begin van de jaren '50 van de vorige eeuw, naar gemiddeld circa 500 ton in de jongste 5 jaar. Nochtans werden de vangsttechnieken in dezelfde periode veel efficiënter, zoals de dominante Nederlandse vloot manifest bewijst: onze noorderburen slagen er de jongste kwarteeuw in om meer opbrengsten te genereren met een ingekrompen aantal vissersschepen. Bovendien nam de consumptie van

Grafiek 3

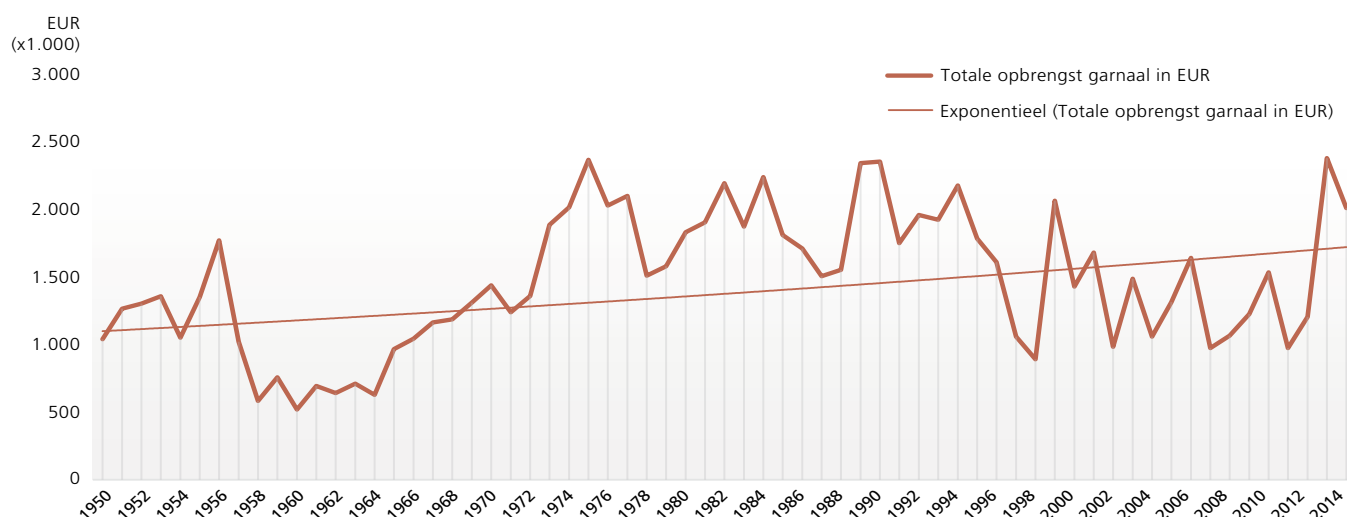
Noordzeegarnaal in België aangevoerd en verkocht (in ton)

BRON: Aanvoer en besomming: De Belgische zeevisserij, Departement Landbouw & visserij, Statbel.

Grafiek 4

Totale opbrengst noordzeegarnaal in België aangevoerd en verkocht (in euro)

BRON: Aanvoer en besomming: De Belgische zeevisserij, Departement Landbouw & visserij, Statbel.

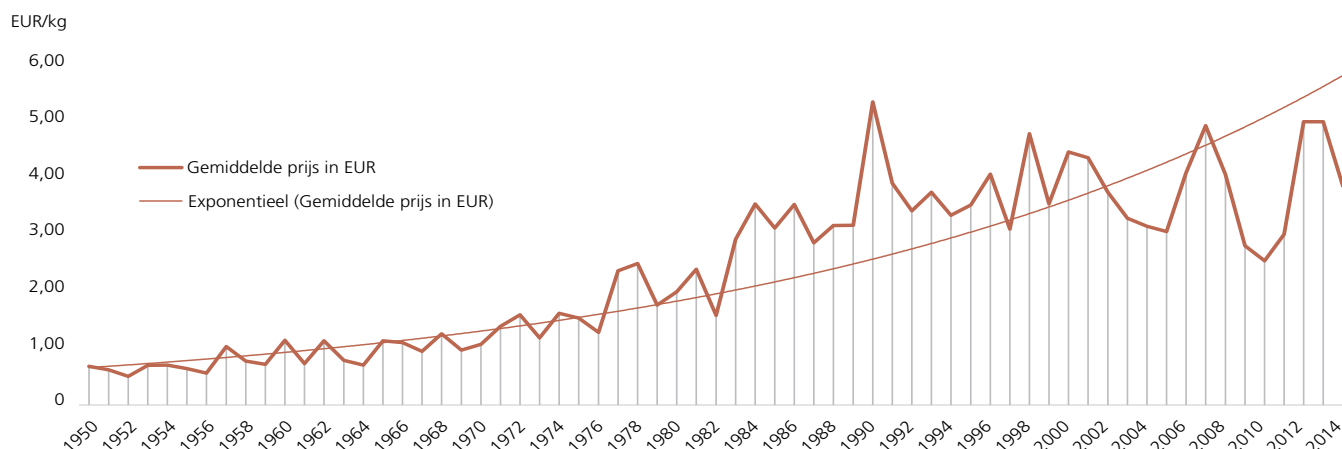
garnalen in onze contreien de jongste kwarteeuw verder toe, onder meer als bijkomende component in bereide maaltijden.

Grafiek 4 over de jaaropbrengst (= verkoop in euro's) van de grijze garnalen in ons land, toont een heel ander verloop. Terwijl het door de Belgische vissersvloot aangevoerde volume door de jaren heen terugviel, steeg de opbrengst aanzienlijk in waarde. Dit laat zich verklaren door de manifeeste stijging van de prijs per kilogram (zie **grafiek 5**). In 1965 werd 1 euro betaald voor een kilogram noordzeegarnalen, in 1980 2 euro, en in 2013 liep dat op tot meer dan 4 euro.

Grafiek 5

Gemiddelde prijs noordzeegarnalen in België (in EUR/kg)

BRON: Aanvoer en besomming: De Belgische zeevisserij; Departement Landbouw & visserij. Statbel.

Is de Belgische garnalenvisser een bedreigde soort?

In 1957 visten er nog zo'n 134 Belgische vissersschepen op garnaal. Eind 2014 waren er nog maar 29 binnenlandse vaartuigen actief in de garnalenvangst, waarvan 13 kustvissers (garnalenkotters) die specifiek op garnalen vissen. De rangen dunnen dus uit. De garnalenvissers moeten (net als de rest van de vloot) elke dag hard werken om het hoofd boven water te houden. De traditionele manier

van garnalenvangen met de boomkor maakt de concurrentie met de collega's uit Nederland, Duitsland en Denemarken zeer moeilijk. Want die laatsten maken gebruik van moderne en meer performante technieken.

Binnen de Belgische visserijvloot maken we (als het over garnalenvangst gaat) een onderscheid tussen de kleine kustvissers (garnalenkotters) die zich hoofdzakelijk

toeleggen op de Crangon crangon en de Eurokotters, die alleen in het seizoen op garnalen vissen.

Garnalenkotters hebben over het algemeen weinig diepgang, omdat zij dicht in de buurt van de kust vissen, en zijn 12 tot 24 meter lang.

Eurokotters zijn middelgrote vissersschepen met een maximumlengte van 24 meter en maximum 300 PK als

Tabel 2

De Belgische garnalenvissersvloot: kenmerken en cijfers

Nr en Naam ⁽¹⁾	Rederij	Zetel	Vennoten	Bouwjaar	Netto tonnenmaat ⁽²⁾	BM 2014 ⁽³⁾
1 O.13 Morgenster	Rederij Hollebeke BVBA	Oostende	fam. Hollebeke	1989	28	213.040
2 O.62 Dini	Luc Bogaert (eenmanszaak)	Oostende	Luc Bogaert	1963	13	?
3 O.82 Nautilus	Saint Antoine bvba	Oostende	Rudy Barbaix	1997	16	204.203
4 O101 Fiston	Rederij Fiston bvba ⁽⁵⁾	Oostende	Steyaert-Barbaix	1967	9	178.498
5 O.152 Aran	Aran bvba	Oostende	Laurenzo Desmit	1968	12	196.669
6 O.187 Grietje Hendrika ⁽⁶⁾	Rederij De Ridder bvba	Oostende	Nederlandse vennoten	1989	32	353.730
7 O.229 Liberty	Lasat-Corveleyn bvba	Berchem	Nederlandse vennoten	1991	37	525.773
8 N.79 Warrior	Thorn bvba	Knokke	Marino Pauwaert	1986	21	451.306
9 N.86 Rudy	Surcouf bvba	Westende	Francine Dalle	2006	17	296.112
10 Z.80 Silverpit	Rederij Silverpit bvba	Oostende	Nederlandse vennoten	1984	23	135.573
11 Z.582 Asannat	Rederij Versluys-Vantroye bvba	Oostende	Willy Versluys	1961	18	9.094
12 Z.700 Braveheart	Rederij Rapke bvba	Knokke	Derudder-Willemkens	2012	6	44.917
13 Z.55 Goede Hoop	familie Deman (eenmanszaak)	Heist	fam. Deman	1962	18	?

Gemiddelde leeftijd 33 jaar

BRON: Officiële lijst van de Belgische vissersvaartuigen + jaarrekeningen

(1) Inschrijvingsnummer en Naam: O=Oostende, N=Nieuwpoort, Z=Zeebrugge, (3) Netto tonnage: geeft de inhoud van de laadruimte van het schip aan, die enkel wordt gebruikt voor de lading zelf.
 (2) Brutomarge in het jongste boekjaar: in de meeste gevallen 2014. (4) TEW: tewerkstelling in voltijdse equivalenten, gemiddelde van het boekjaar, (5) Overname uit faillissement 12/03/2014,
 (6) O 187 Grietje Hendrika is een Eurokotter die in 2012 werd verbouwd in functie van twinrivisserij op langoustines en garnalen.

motorvermogen. Ze werden gebouwd vanaf de jaren '80 van de vorige eeuw en speelden in op de toen vigerende regelgeving van de EU rond investering in moderne uitrusting die in aanmerking kwam voor subsidies. Eurokotters vissen voornamelijk platvis en rondvis (75 % van hun activiteit) en voor 25 % op garnalen.

De Eurokotters kwamen de jongste 20 jaar steeds meer in handen van Nederlandse reders. Het blijven Belgische schepen die onder de Belgische vlag vissen, maar ze zijn eigendom van Nederlandse aandeelhouders, al dan niet via een stroman of strovrouw. Ook bij de garnalenkotters zijn de Nederlandse kapers in opmars. Zo zijn drie van de 13 Belgische garnalenschepen in handen van Nederlandse vennoten (zie overzicht op **tabel 2**). Die toenemende greep van Nederlandse reders op de Belgische vloot ligt in het verlengde van de dominante positie die onze noorderburen ook al verwierven in het totale vangstvolume van de garnalen.

De Belgische garnalenvissersvloot onder de loep

Tabel 2 biedt een overzicht van de dertien Belgische kustvissers die specifiek op garnalen vissen (dus zonder de

Eurokotters) en instaan voor het gros van de garnalenvangst. Dat was de situatie einde 2014.

De meeste van deze schepen hebben hun thuishaven in **Oostende** (zeven van de 13). De maatschappelijke zetel van de vennootschappen die eigenaar zijn van de schepen ligt zelfs in 8 van de 13 gevallen in Oostende.

Ieder vissersvaartuig heeft een uniek inschrijvingsnummer dat gelinkt is aan de thuishaven van de boot. De letters N, O, B en Z staan dan ook voor de havens van Nieuwpoort, Oostende, Blankenberge en Zeebrugge. De link met een bepaalde thuishaven betekent niet dat de vaartuigen ook uitsluitend in die haven hun lading aan land brengen. De reders zijn vrij om te beslissen in welke haven ze hun vangst aanmeren. Dat kan evengoed in het buitenland zijn. Zo is er bijvoorbeeld de garnalenvisser Z.55 Goede Hoop die zijn lading vaak rechtstreeks verkoopt in de Nederlandse haven **Breskens**. Deze Zeeuws-Vlaamse haven is uitgegroeid tot de grootse aanvoerplaats voor garnalen in Zuid-West-Nederland.

Wat leert dit cijferoverzicht ons nog meer?

De meeste garnalenkotters worden

uitgebaat door een vennootschap (9 van de 11) en slechts twee door een eenmanszaak (die geen jaarrekeningen publiceert).

De 13 betrokken rederijen hebben samen een **42-tal medewerkers** in loondienst, uitgedrukt in voltijdse equivalenten, gemiddeld over het hele boekjaar. Daar moeten uiteraard nog de zelfstandige zaakvoerders worden bijgeteld, waardoor de rechtstreekse tewerkstelling klimt tot ruim **50 eenheden**.

Het gemiddelde bouwjaar van de schepen is **1982**. Dat wil zeggen dat de garnalenvloot gemiddeld **33 jaar** oud is.

Er zijn slechts twee recente vaartuigen. De **Zeebrugge-700 Braveheart** van de Rederij Rapke liep van stapel in 2012, in vervanging van een vorig schip dat in april 2012 kapseisde en zonk in de buurt van de Thorntonbank. De **Nieuwpoort-86 Rudy** van de rederij Surcouf werd in 2006 te water gelaten. De overige schepen zijn minstens 20 jaar oud en in de meeste gevallen nog een heel stuk ouder.

Er is dus amper sprake van vernieuwing bij de garnalenvissersvloot en er komen ook geen nieuwe spelers meer bij. Dat legt een hypotheek op de toekomst van de sector. Het grootste schip qua capaciteit is de **Oostende 229 Liberty** van de rederij Lasat-Corveleyn met zijn nettotonnage van 37 ton. Niet toevallig rijft dat schip ook de grootste vangst binnen (hier uitgedrukt in brutomarge). Het telt 6 medewerkers in loondienst. O.229 Liberty (bouwjaar 1991) is ook het vaartuig waarin de jongste jaren het meest werd geïnvesteerd. Het is in handen van een Nederlandse reder en dat geldt ook voor de Grietje Hendrika (Rederij De Ridder), de nummer twee in capaciteit, goed voor een nettotonnage van 32 ton en 5 medewerkers.

Het financiële plaatje

Het financiële plaatje van de 13 garnalenederijen toont een geschakeerd beeld en is dus niet eensluidend rooskleurig of negatief. Circa de helft van de garnalenvloot toont positieve resultaten-cijfers in de jaarrekeningen over 2014, de andere helft zit in de rode cijfers. Nogal wat vaartuigen teren nog verder op kapitaalsubsidies die ze in de voorbije 10

Explo resultaat	Netto resultaat	TEW ⁽⁴⁾	Toelichting
33.500	14.057	4	positief
?	?	?	?
-5.110	-4.280	5,4	licht negatief
18.472	12.108	2	positief
46.532	47.401	4,2	positief
85.088	52.854	5,1	negatief Eigen Vermogen (EV)
50.787	30.672	5,9	negatief EV + zware afschrijvingen
68.495	42.512	3,8	positief
123.954	97.110	2,4	positief + zware afschrijvingen
-4.373	-7.182	5,7	negatieve resultaten
-76.741	-79.782	2,6	negatief EV
15.923	-5.177	0,2	licht positief
?	?	?	?
Totaal 41,3			

jaar ontvingen voor de modernisering van hun overwegend oude boten.

De rederijen (in Nederlandse handen) die de twee grootste schepen beheren, tonen beiden een zwaar negatief eigen vermogen als gevolg van opeenvolgende verliezen uit het verleden. In 2014 slaagden ze er evenwel in om uit de rode cijfers te geraken. Voor de meeste rederijen blijken de prestaties uit het boekjaar 2014 een stuk beter dan de resultatencijfers van de voorafgaande jaren.

Conclusie: de Belgische garnalenvisserijvloot zit net als de hele visserijsector in een neerwaartse spiraal met onvoldoende schaalgrootte, een afnemende capaciteit, gebrek aan vernieuwingsdynamiek, een te grote afhankelijkheid van subsidies (die nu aan het wegvallen zijn) en een uitdunning van de rangen. Positief is dan weer dat de aandacht voor duurzame visserijmethodes in de sector toeneemt.

Tijd voor nieuwe vangstmethodes

De jongste jaren is er in de visserij en ook in de garnalenvangst veel te doen rond de nood aan nieuwe vangstmethodes. Op dit moment worden er bij ons vooral garnalen gevangen met behulp van een traditionele boomkor, een techniek die in de jaren '60 van de vorige eeuw een opgang kende.

De traditionele boomkorvangst gebeurt met sleepnetten die door het schip over de zeebodem worden voortgetrokken.

De netten zijn fijnmazig en dus zeer gevoelig voor obstakels die ze onderweg tegenkomen. Over de bodem rolt voor het net een klossenpees, een soort ketting. De klossenpees zit tussen het net en de bodem en heeft twee functies. Ten eerste het net een beetje voor schade bewaren en ten tweede die van wekker: de garnalen schrikken op vanuit de zandbodem en komen zo in het net terecht.

Het fijnmazige net waarmee op garnalen wordt gevestigd genereert veel bijvangst. Moderne sorteermachines selecteren

Traditionele boomkor in de praktijk

en scheiden die bijvangst aan boord van het schip. Deze vis mag niet worden bijgehouden en de vissers kieperen die dus terug in zee.

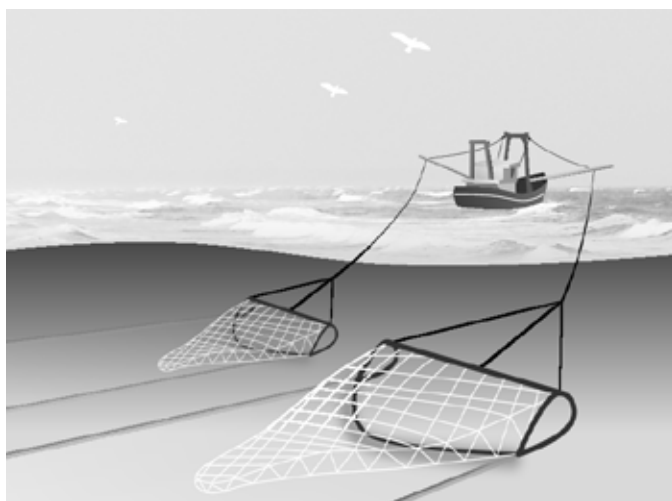
Na de primaire sortering van de vangst worden de garnalen uitgegooid in een bak. Die laat een verdere kleinschalige sortering toe, zodat je enkel de volgroeide garnalen overhoudt. De geschikte garnalen worden vervolgens gekookt in zout water. Ze komen bovendrijven als ze klaar zijn en

hebben dan een mooie roze/bruine kleur. Het hele proces wordt meerdere keren herhaald, totdat de vissers weer aanmeren in de haven.

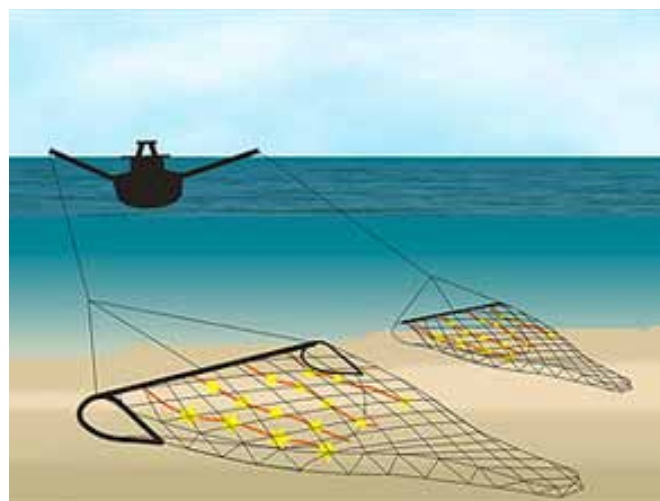
Elektrovisserij als alternatief?

De roep om en het onderzoek naar betere en meer milieuvriendelijke vismethodes loopt sinds de jaren '80 van de vorige eeuw. Een bekend alternatief is het vissen met elektrische pulsen. Er is hierrond in diverse landen geëxperimenteerd met verschillende platvissoorten, langoustines en garnalen. De objectieven waren een hogere vangst bij een lager energieverbruik en het sparen van de zeebodem en verminderen van nutteloze bijvangst. Na 20 jaar viel dit experiment echter stil en werd de elektrovisserij verboden uit vrees voor overbevissing (uitputten van de hoeveelheid vis in zee). In China daarentegen ging het onderzoek verder en halfweg de jaren '90 van de vorige eeuw waren in die regio al duizenden vaartuigen aangepast aan elektrovisserij voor het vangen van exotische garnalen.

In 1997 nam **Willy Versluys** (een Belgische reder die onder meer actief is in de garnaalsector) een nieuw type **pulsgenerator (pulskor)** mee vanuit China. Dit was de aanleiding voor de Dienst voor Zeevisserij (DvZ) om opnieuw te beginnen experimenteren. Deze keer werd het onderzoek beperkt tot de grijze noordzeegarnaal. *(Meer info over de werking van de pulskor leest u in de tabletversie van dit themanummer).*

Tekening van een traditionele boomkor

Tekening van een pulskor

De rol van de West-Vlaamse visveilingen

Net als de andere vissoorten passeert het overgrote deel van de garnalen die in ons land via de schepen van de beroepsvisserij worden aangevoerd via één van de drie Belgische (Vlaamse? West-Vlaamse?) visveilingen. Een **visveiling**, **visafslag** (Nederland) of **vismijn** (Vlaanderen), is een instelling die met de handelaars-afnemers bemiddelt in de verkoop van de gevangen vis. Dit gebeurt door middel van een veilingstelsel (met als hulpmiddel meestal een veilingklok) dat begint met een hoge startprijs en die almaar verder laat zakken, totdat iemand toeslaat en de partij vis voor die prijs koopt.

België telt 3 visveilingen: **Oostende**, **Zeebrugge** en **Nieuwpoort**.

De Vlaamse Visveiling

Sinds een fusieoperatie van eind 2010 zijn de twee grootste visveilingen (Oostende en Zeebrugge) verenigd in 1 geprivatiseerde organisatie onder de koepel **Vlaamse Visveiling (VLV) nv**. De vismijn van Nieuwpoort, de kleinste van de drie, is een puur stedelijke organisatie en ressorteert dus rechtstreeks onder het stadsbestuur van Nieuwpoort.

De overname van de (voorheen ook stedelijke) Oostendse vismijn door de Zeebrugge Visveiling kwam er finaal na een felle concurrentieslag die vele jaren duurde en die zwaar woog op de leefbaarheid van de beide instanties. De Vlaamse Visveiling nv is een volledig privaat bedrijf dat in het boekjaar afgesloten eind juni 2014, 72 miljoen euro omzet realiseerde, goed voor een volume van 20.000 ton vis, met een team van 80 medewerkers (in voltijdse equivalenten). Hoofdaandeelhouder is ondernemer **Marie-Jeanne Pieters**, die voorheen vooral actief was in de bouwsector.

De missie van het bedrijf is het samenbrengen van de vraag en het

aanbod van verse wilde vis met als doel de optimale prijs te bekomen voor de aanvoerders (reders) én de kopers (vishandelaars).

In die optiek loopt er sinds 2013 een samenwerking met de stedelijke vismijn van Nieuwpoort rond de realtimeverkoop van de aangevoerde vis (inclusief garnalen) via een computernetwerk dat de veilingklokken van de drie visveilingen verbindt. Kopers kunnen bieden in de vismijn zelf of vanuit hun bedrijf of thuis via internet. De rol van de visveilingen in de garnalentratie gaat verder dan alleen maar verhandelen via de elektronische klok. De producten worden er ook gekeurd op temperatuur en hygiëne. Veterinaire keurders nemen stalen van de aangevoerde bakken in opdracht van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV). De garnalen worden ook nog eens gesorteerd via een zeefinstallatie, die er alles kleiner dan 6,8 mm uithaalt. De visveilingen staan ook in voor de bevoorrading van ijs, nodig om de garnalen koel te houden, en voor het wassen van de kisten die worden gebruikt

op de vissersboten en in de veiling en bij de bevoorrading van de schepen.

Wat stelt de verhandeling van garnalen voor in het totale volume van de VLV?

Jan Buisseret (business development manager, Vlaamse Visveiling):

'In 2014 bedroeg de verkoop van de grijze garnaal slechts 2,09 % van de totaal geveilde hoeveelheid vis in de Vlaamse Visveiling. Prijsmatig komen we dan uit bij een aandeel van amper 0,40 % ten opzichte van het totale bedrag gerealiseerd door de verkoop van vis. De gemiddelde prijs van de garnalen in de Vlaamse Visveiling bedroeg in 2014 zo'n 3,49 euro/kg. Die prijzen zijn lager in het seizoen (september-november) en hoger op momenten dat er niet veel wordt verkocht.'

De veilingzaal in Zeebrugge

Oostende is de leidende Vlaamse garnalervisveiling

Grafiek 6 toont de krachtverhoudingen binnen de drie Belgische visveilingen op het vlak van de aanvoer en verkoop van grijze noordzeegarnalen. Daaruit blijkt dat de vismijn van **Oostende** tekent voor het leeuwendeel van de garnalentrafiek. In 2014 passeerde 380 ton (of 72 %) van het totale in de Belgische veilingen verhandelde volume garnalen van 528 ton via de vismijn van Oostende. Zeebrugge is met 39 ton (39.000 kilo of 7 %) de kleinste speler en moet zelfs Nieuwpoort, met 108 ton, laten voorgaan. De rol van Zeebrugge in de garnaleneconomie is dus marginaal geworden, of meer nog: haar officiële rol als landings- en handelsplatform van de 'kaviaar van de Noordzee' is uitgespeeld. Toch is dit nog een vrij recent fenomeen. Want tot en met 2005 was de vismijn van Zeebrugge de leidinggevende Belgische garnaleneveiling. Haar marktaandeel bedroeg in dat jaar nog 46 %, terwijl Oostende genoeg moest nemen met 32 %. In 2006 sloeg die krachtverhouding helemaal om in het voordeel van Oostende.

Hoe is die merkwaardige omslag te verklaren?

Jan Buisseret (VLV nv): 'In de periode 1995-2005 daalde het aantal Belgische garnalenvissers sterk. Dit was nog meer

het geval in Zeebrugge dan in Oostende. Vandaag vissen er nog slechts twee schepen met thuisbasis in Zeebrugge op garnaal. Na de fusie in 2010 beslisten we dan ook om de **zeefinstallatie** voor de behandeling van garnalen in de vismijn van Zeebrugge over te brengen naar Oostende. De beperkte hoeveelheid grijze garnalen die sindsdien toch nog in Zeebrugge wordt verkocht (39 ton in 2014), bestaat eigenlijk uit garnalen die in Oostende zijn aangeland. We zeven die daar ook en transporteren ze dan naar de veiling in Zeebrugge om ze daar te vermarkten.'

Emiel Brouckaert, directeur van de Rederscentrale: 'In 2005 begon een aantal Belgische Eurokotters in Oostende aan te landen in plaats van in Zeebrugge. Deze Eurokotters beoefenen gedurende de zomermaanden de garnalervisserij, vandaar deze ommezwaai in de registratie van de omzet in het voordeel van de visveiling van Oostende. Bij de fusie tussen de visveilingen van Zeebrugge en Oostende eind 2010 werd door de Vlaamse Visveiling beslist om nog maar op **één locatie** garnaal te verwerken: in **Oostende**. Op vandaag zijn enkel de visveiling van Nieuwpoort en de afdeling in Oostende van de Vlaamse Visveiling gemachtigd om garnaal te zeven en te verwerken.' ■

bronnen:

Aanvoer en besomming in de Belgische zeevisserij; Departement Landbouw & visserij van de Vlaamse Overheid.

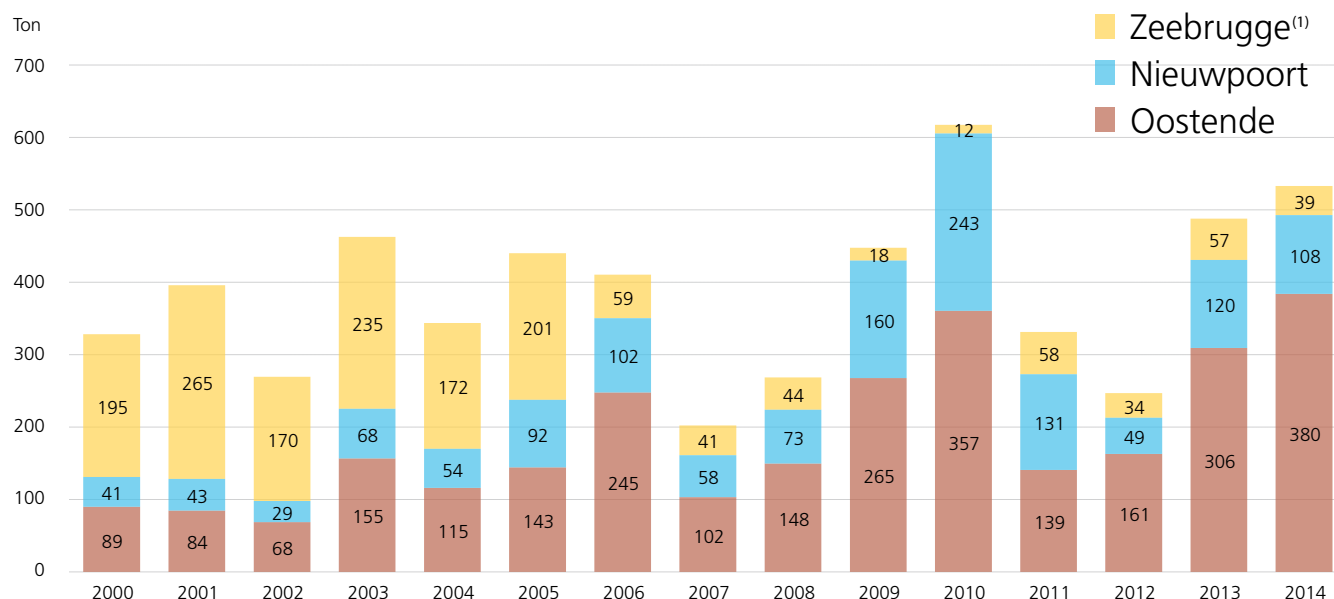
'Vissen in het verleden'; een multidisciplinaire kijk op de geschiedenis van de Belgische zeevisserij; VLIZ 29 november 2013

'Garnalen, verhalen en recepten van vroeger en nu'; Katrien Vervaele en Nancy Fockedeey; Uitgeverij Lannoo 2012

Grafiek 6

Noordzeegarnalen aangevoerd in de Belgische visveilingen (in ton)

BRON: Aanvoer en besomming: De Belgische zeevisserij; Departement Landbouw & visserij. Statbel.

(1) Sinds 2010 worden er in Zeebrugge geen garnalen meer aangeland en gezeefd. Het volume dat in de daarop volgende jaren is geregistreerd, is puur boekhoudkundig.